

אוהעל, ליסקא און סאַטמאַר

עובדות פון הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע, תלמידו הגדול פון הייליגן ישמח משה זי"ע, דערציילט דורך הרה"ק מסאטמאר זי"ע

רבי צבי הירש מליסקא זי"ע איז ער אַמאָל געפאָרן זיך באַראַטן מיט זיין גרויסן רבי'ן דער ישמח משה זי"ע איבער אַ געוויסן ענין. דער רבי ישמח משה האָט אים גאַרנישט געענטפערט אויף זיין פראַגע נאָר זיך אויסגעדרוקט "הפוכי בעיסקא טב", (אַ לשון הגמרא אין מסכת יבמות דף ס"ג ע"א, ווי רבי אלעזר האָט געזען ווי איינער האָט אָנגעזיט זיין פעלד אין דער ברייט, האָט ער אים מייעץ געווען ער זאָל דאָס אַרומדרייען און אַנזייען אין די לענג, ווי רש"י זאָגט "טב להרויח יותר", ער וועט מער קענען פארדינען דערפון). שפעטער האָט רבי הערשעלע געזאָגט אַז דער לשון הגמרא איז געווען אַ רוח הקודש, וואָס דער אויבערשטער האָט אַריינגעשיקט אינעם מויל פונעם צדיק דער ישמח משה. מער הסבר און איינצלהייטן איבער די עובדא ווערט געברענגט אין ספה"ק דברי יואל פרשת בהעלותך (עמוד רע"ז) ווי דער רבי שרייבט ווי פאָלגנד:

"עס איז באַקאַנט די עובדא פון קדושת זקני הישמח משה זלה"ה, אַז איינמאָל האָט אים געפרעגט הרה"ק מליסקא זלה"ה אַן עצה איבער וויין האַנדל, צי ער זאָל זיך אַריינלאָזן אין דעם צי נישט, האָט אים דער זיידע זלה"ה געענטפערט ער זאָל נישט אַריין אין דעם האַנדל און ער האָט זיך באַצויגן אויף אַ געוויסן אַרט אין ש"ס וואָס פון דאָרט האָט ער אַזוי אויפגעדרונגען. ווען דער ליסקא רב איז אַרויסגעגאַנגען האָט ער געזאָגט "איך האָב געמיינט ער וועט מיר ענטפערן מיט רוח הקודש, דערווייל האָט ער מיר נאָכגעזאָגט אַ גמרא. אויב אַזוי קען איך דאָך טרעפן אַן אַנדערע גמרא וואָס פון דאָרט וועט מען אַרויסדרינגען אַז דער האַנדל איז דוקא גוט און איך קען יאָ מצליח זיין דערין". ער האָט טאַקע אַזוי געטון, ער האָט איינגעשטעקט אין דעם וויין האַנדל און אין ענדע האָט ער שאַדן געהאַט דאָס געלט. דעמאָלט האָט הרה"ק מליסקא געזאָגט, "יעצט ווייס איך אַז דאָס אַליין איז אַ רוח הקודש, אַז אים זאָל איינפאַלן די ריכטיגע גמרא וואָס איז דער אמת'ער ענטפער אויף דעם ענין וואָס איך האָב געפרעגט".

די אריינגעלעע מצבה פון שרה די בעקערין ע"ה, מוטער פונעם אבן פרי תבואה זי"ע, אינעם בית החיים אין די שטאט אוהעל

הקודש ברוך הוא יושב כנגדו וקורא ושונה עמו?"] יעדער תלמיד חכם וואָס זיצט און לערנט פאַר זיך אַליין, זיצט כביכול הקב"ה דאָרט קעגנאיבער אים און לערנט מיט אים צוזאַמען].

דערקענט אויפ'ן פנים ווער ס'איז געווען סנדק

אין ספר "הגה"ק בעל ישמח משה" (עמוד קצ"ג) איז געברענגט וואָס דער מחבר האָט געהערט פון רביה"ק מסאטמאר זי"ע אַז הרה"ק מליסקא זצ"ל פלעגט זאָגן: "איך דערקען אויפ'ן פנים פון אַ מענטש וואָס דער ישמח משה איז געווען דער סנדק ביי זיין ברית". אַמאָל איז געווען ביים אבן פרי תבואה אַ דרייסיג יעריגער יונגערמאַן (וואָס דער ליסקא צדיק האָט אים קיינמאָל פריער געזען) און דער ליסקא רב האָט זיך אָנגערופן "מען דערקענט אַז דער ישמח משה איז געווען זיין סנדק", וכך הוה.

אַ לשון הגמרא איז אויך רוח הקודש

עס איז באַקאַנט אַז נאָך די חתונה פון הרה"ק

געהערט ווי די שכינה לערנט מיט'ן ישמח משה

אין דברי יואל פרשת נשא (דף קצ"ד ע"ב - און דאָס זעלבע שטייט אויך אין חידושי תורה פרשת משפטים תש"ך) שרייבט דער רבי: מיר ווייסן אַ מעשה וואָס איז געווען ביי קדושת זקני בעל ישמח משה זלה"ה, אַז איינמאָל איז געקומען צו אים הרה"ק מליסקא זלה"ה און ער האָט נישט געקענט אַריינגיין אין זיין צימער ווייל די טיר איז געווען פאַרשפּאַרט. איז ער געבליבן וואַרטן אינדרויסן ביי די טיר און אינצווישן האָט ער אַרויסגעהערט פונעם צימער ווי זיין הייליגער רבי לערנט און מען הערט זיין קול און אויך נאָך אַ קול. הרה"ק מליסקא האָט געמיינט אַז ער לערנט דאָרט מיט נאָך אַ מענטש. ווען דער ישמח משה האָט געעפנט די טיר האָט דער ליסקא רב נישט געזען קיין שום מענטש אויסער אים, און ער האָט זיך זייער געוואונדערט און געפרעגט דעם ישמח משה דערויף אַז ווען די טיר איז געווען פאַרשפּאַרט האָט ער געהערט צוויי קולות וואָס לערנען. האָט דער הייליגער זיידע זלה"ה געענטפערט מיט אַ פשוטות: "דו קענסט דען נישט דעם מאמר חז"ל (תנא דבי אליהו פי"ח) 'כל תלמיד חכם שיושב בינו לבין עצמו וקורא ושונה, כביכול

זי"ע וועלכער האָט געגעסן נאָר וואָס זי האָט געקאָכט און פלעגט איר רופן "אונזער אידענע". זי ליגט באַהאַלטן אינעם בית החיים אין אוהעל און איר מצבה שטייט נאָך ביז היינט. פילע אידן וועלכע קומען צום ציון פון ישמח משה זי"ע גייען אויך צו איר ציון און מען זעט דאָרט ישועות. אין די שכונות דיגע שטאָט ליסקא וואו עס ליגט באַהאַלטן איר זון הרה"ק בעל אך פרי תבואה זי"ע, אינעם בית החיים וואָס איז נאָרוואָס איבערגעשריבן געוואָרן אונטער קהל בית ליסקא אין ניו יאָרק, גייט מען איצט בויען אַ בית הכנסת אורחים וואָס וועט גערופן ווערן על שמה "אוהל שרה".

ביידע צדיקים האָבן אייניגע לעכטיגע אויגן

אין ספר "מושיען של ישראל" (ח"ב עמוד צ"ז) איז דערציילט אַ מעשה נפלא וואָס הרה"ח המפורסם ר' שלמה בראַווער ז"ל מגאמני ביתו פונעם רבי'ן זי"ע וואָס ער האָט אַמאָל אַליין געהערט פון רבי'ן ווי פאָלגענד:

אין די געגנט פון אוהעלי איז געווען אַ חסיד וועלכער האָט געדונגען אַ גיט (דערפל) פונעם לאַקאלן פאָריץ און דאָרט אויפגעשטעלט אַ קרעטשמע (מאָטעל און ווערצהויז) פון וואָס ער האָט געצויגן פרנסה. איינמאָל האָט דער פאָריץ אים געשיקט זאָגן אַז פון היינט און ווייטער פאָרלאַנגט ער ער אַ העכערונג אינעם רענט און אויב דער קרעטשמער וועט אים נישט צוגעבן די העכערונג וועט ער פאָרלירן זיין חזקה און ער וועט דאָס פאָרדינגען פאַר אַ צווייטן.

דער קרעטשמער איז אַריבערגעפאַרן צום ישמח משה זי"ע און זיך אויסגעגאַסן דאָס האַרץ. דער ישמח משה האָט אים באַרואיגט ער זאָל נישט זיין באַזאָרגט און האָט אים גע'עצה'ט ווי פאָלגענד: "וואָס קענסטו דען טון? מיינ עצה איז אַז אויב ער בעט אַ העכערונג זאָלסטו אים נאָכגעבן, און אַלעס וועט שוין פאַלן אין פלאַץ בעז"ה".

דער קרעטשמער איז אויך געווען אַ חסיד פון הרה"ק רבי ר' הערש מרימנוב זי"ע. האָט זיך געמאַכט אַז פונקט דעמאָלט איז דער ר"ד הערש מרימנוב דורכגעפאַרן אוהעל, איז ער אַריין אויך צו אים און זיך מזכיר געווען איבער די העכערונג וואָס דער פאָריץ בעט. זאָגט אים דער רבי ר' הערש: "זאָלסטו בשום אופן נישט צוגעבן אפילו איין פרוטה פאַר'ן פאָריץ" און ער האָט אים געגעבן אַ הבטחה אַז ער וועט זיין חזקה נישט פאָרלירן.

איצט אַז דער חסיד האָט שוין געהאַט אַ הבטחה פונעם ר"ד הערש, איז אים ענדערש געווען

געזאָגט? איך האָב דאָס קיינמאָל נישט געהערט אינדערהיים".

האָט דער טאָטע געענטפערט: "איך האָב געהאַט אַ פעטער אינדערהיים, רבי אלחנן שלמה גראָס ז"ל, וועלכער איז געווען אַן איידעם ביים ראַחוברער רב זצ"ל; ער האָט דאָס מיר דערציילט". דער רבי האָט רעאַגירט דערויף: "אויב ער האָט אַזוי געזאָגט איז דאָס אמת".

נאָר וויפיל געלט ער דאָרף אויף די מינוט

דער רבי זי"ע האָט כמה פעמים דערציילט די פאָלגענדע:

ווען רבי הערשעלע מליסקא זי"ע איז געווען אַ יונגערמאַן האָט ער געוואוינט אין די שטאָט אוהעל און געלערנט דאָרט תורה מתוך הדחק. דאָס דחקות איז געווען עד אין לשער, אַסאך מאָל האָט ער פשוט געהונגערט. אַמאָל האָט פאָסירט אַז עס זענען דורכגעאַנגען דריי טעג און ער האָט נישט געהאַט קיין געלט צו קויפן אַ שטיקל ברויט.

אינעם דריטן טאָג האָט זיך געמאַכט אַז אַ פרוי אַ מקשה לילד איז געווען אין אַ גרויסע סכנה, איז די מוטער פון רבי הערשעלע פון ליסקא, די באַקאַנטע צדיקת שרה די בעקערין ע"ה, געקומען אין חלום צו די מוטער פון די פרוי די מקשה לילד און איר געזאָגט אַז אַזוי ווי איר זון רבי הירש האָט שוין דריי טעג נישט געגעסן, אויב זי וועט אים געבן אַ "פערציגער" (אַ געוויסע מטבע פון יענע צייט) פון וואָס ער זאָל קענען קויפן ברויט פאַר זיך און זיין שטוב, וועט איר טאָכטער האָבן אַ ישועה און דאָס קינד וועט געבוירן ווערן געזונט און שטאַרק.

ווען די פרוי האָט זיך דערוועקט איז זי גלייך געגאַנגען אין בית המדרש אויפצוזוכן רבי הערשעלע, זי האָט אים דערציילט דעם חלום און גלייך געגעבן דעם פערציגער און תיכף דערויף איז מען שוין געקומען זאָגן די גוטע בשורה אַז איר טאָכטער האָט געבוירן דאָס קינד למזל טוב. האָט רבי הערשעלע מליסקא געזאָגט דערויף, אַז ער זעט אַז מן השמים וויל מען נישט ער זאָל האָבן מער געלט, נאָר וויפיל ער נויטיגט זיך אין די מינוט, ווייל אויב מיינ מאַמע וואָלט געזאָגט אין חלום מען זאָל געבן הונדערט גילדען וואָלט דאָך די פאַמיליע זיכער געגעבן, ווייל זי איז דאָך געווען פאַרצווייפלט נאָך אַ ישועה. אָבער די מאַמע האָט געזאָגט בלויז געבן אַ פערציגער, גענוג איך זאָל זיך קענען האַלטן ביים חיות.

(אגב איז כדאי צו דערמאַנען, שרה די בעקערין איז געווען אַ גרויסע צדיקת און בעלת חסד. זי איז געווען די קעכערין אין שטוב פון ישמח משה

די נייע מצבה, מיט'ן אלטן נוסח, געשטעלט פארנט פונעם קבר פון שרה די בעקערין ע"ה

דער נאָמען "צבי הירש"

אינעם קונטרס זכרונות פון הרה"ח ר' מרדכי שפיטצער ז"ל, דער נאָנטער מקורב פון רביה"ק מסאטמאר זי"ע, דערציילט זיין זון הרה"ח ר' אברהם ישע שפיטצער הי"ו, ווי פאָלגנד:

אַמאָל ביי אַ שפּאַציר אין בעל-הארבער ביום כ"ח תמוז, יומא דהילולא פון הייליגן ישמח משה זי"ע, האָט דער טאָטע ז"ל - וועלכער איז געווען אַן אייניקל פון הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע - דערציילט פאַר'ן רבי'ן וואָס עס איז מקובל ביי זיי אין די משפּחה, אַז רבי הערשעלע מליסקא האָט ביים ברית באַקומען דעם נאָמען "צבי הירש" נאָכ'ן פאָטער פונעם ישמח משה זי"ע, רבי צבי הירש שייף ז"ל.

דערביי האָט מיינ טאָטע מוסיף געווען וואָס ער האָט געהערט, אַז דעם רבינ'ס עלטערער ברודער, הגה"ק רבי חיים צבי טייטלבוים זי"ע אבדק"ק סיגעט בעל עצי חיים, האָט נישט געהייסן "צבי" נאָך זיין עלטער-עלטער זיידן רבי צבי הירש שייף, נאָר נאָכ'ן חכם צבי זי"ע. דער טאָטע האָט דערצו צוגעלייגט, אַז ער האָט געהערט זאָגן אַז אין משפּחת עצי התמרים האָט מען נישט געגעבן קיין נאָמען נאָכ'ן ישמח משה'ס פאָטער ר' צבי הירש.

ווען דער רבי האָט געהערט די לעצטע ווערטער האָט ער זיך אָנגערופן: "ווער האָט דיר דאָס

